

Министерство образования Республики Саха (Якутия)

Муниципальное казенное учреждение «Муниципальный орган управления образования»

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Бордонская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО:
на заседании МС
протокол № _____
от « 29 » августа 2017 г.

СОГЛАСОВАНО:
заместитель директора по УВР
И.С. Спирова (Спирова Л.Н.)
« 29 » августа 2017 г.

УТВЕРЖДЕНО:
директор школы
В.Т. Григорьев (Григорьевым В. Т.)
« 29 » августа 2017 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ЛИТЕРАТУРНОМУ ЧТЕНИЮ НА ЯЗЫКЕ САХА

на 2017 - 2018 учебный год

Степень обучения (класс) начальное общее, 4 класс
(начальное общее, основное общее, среднее (полное) общее образование с указанием классов)

Количество часов 68 Уровень базовый
(базовый, профильный)

Учитель Петрова Валентина Афанасьевна

Программа разработана на основе Примерной программы начального общего образования, базисного учебного плана для образовательных учреждений Республики Саха (Якутия), реализующих программу общего образования (Постановление Правительства РС(Я) №373 от 30 июня 2005 года)

(указать примерную или авторскую программу/программы, издательство, год издания при наличии)

Быһаары сурук Үөрэх биридимитин өйдөбүлэ

Үлэ бырагырааммата Федеральной государственной үөрэх стандартыгар, “Россия гражданинын лиичинэһин сизэрин – майгытын сайыннарыыга уонна иитиигэ кэнсиэпсийэтигэр”, үөрэх бэрэдимитин үөрэтии түмүктэригэр олобуран сурулунна.

Бастакы сүһүөх оскулаҕа литература аабыыта уус – уран айымньыны үөрэтии уонна тылы сайыннарыы курдук икки хайысханы тутһар сүрүн биридимиттэртэн биридэстэрэ. Биридимит оҕо ааҕар үөрүйэбин, тылынан уонна суругунан санатын сайыннарар сүрүн оруллаах. Оҕо ааҕар уонна тиэкиһи кытта үлэлиир үөрүйэх уонна инмит эрэ буоллабына, кини атын биридимиттэргэ ситиһиилээхтик үөрэнэр кыагы ылар.

“Литература аабыыта” биридимит оҕо сааһыгар сөптөөх өйү – санааны ингэрэр, айар, толкуйдуур дьобурун, майгытын – сигилитин, тылын – өһүн сайыннарар, аабыы эйгэтигэр киллэрэр, кинигэбэ интириэһи үөскэтэр, ааҕар баһаны олохсатар, уус – уран айымньы тыл искусствота буоларын өйдөтөр, оҕо бэйэтэ сайдар, дьону кытта бодоруһар кыагын олохсатар. Аабыы олох лиичинэс быһыытынан сайдарыгар, тулалыыр эйгэтин өйүнэн – сүрэбинэн, дууһатынан ылынарыгар суолтата улахан. Бу этиллэр санаа “Литература аабыыта” биридимит сүрүн сыалын быһаарар:

- Аабыы араас көрүнгүн олохсатуу;
- Уус – ыран айымньы тиэкиһин кытта үлэбэ оҕо тылын өһүн сайыннарыы;
- Араас көрүнгүү информациянан үлэлиир үөрүйэхтэри ингэри;
- Оҕону уус – уран айымньыга сыһыарыы, айымньыны истэргэ, тылга болжомтолоох буолууну иити;
- Оҕо тус олохун айымньы нөһүө сизэр – майгы сыаннастарынан байыты;
- Оҕо литературатын эйгэтигэр киллэри кинигэбэ интэриэһин, ситимнээхтик, тиһиктээхтик ааҕар баһаны үөскэти;
- Тиэкиһи уонна кинигэни кытта үлэлиир үөрүйэби ингэри, үөрэх уонна научнай – биллэрэр тиэкиһинэн үлэ бастакы үөрүйэхтэрин олохсатуу.

Маннайгы кылааска букубаар кэнниттэн үөрэх дьылын иккис анаарыгар “Литература аабыыта” биридимити үөрэтии сабаланар. Уус – уран айымньыны ааҕан, үөрэнээчи айымньы ааптарын, дьоруойдарын кытта сэнэргэһэр, алтыһар, сизэр – майгы өрүттэрин, кинилэр сыһаннарын ырытан, тоҕо итинник буолбутун, ол суолтатын, төрүөтүн өйдүүр буолар

Уус – уран айымньытыл искусствота буоларын аабыы уроктарыгар ааҕан, тыл урогар ырытан, айымньыны ырытар үлэбэ тылы тэннэн, ааптар этэр санаатын, ийиитин өйдүүр. Үөрэнээчи айымньы дьоруойдарыгар бэйэтин сыһанын быһаарар, суруйааччы уонна айымньы туһунан санаатын этэн, сыһанын көрдөрөр.

Биридимит ис хоһоонун араас оҕо литературата, научнай популярнай айымньылар арыяллар. Уус – уран уонна научнай – биллэрэр айымньылары тэннэн көрүү тыл искусствотын диригин өйдүүргэ көмөлөһөр.

«Литература аабыыта» биридимит ис хоһооно:

- “Сана үлэтин көрүнгэрэ. Бодоруһуу култуурата”;
- “Тиэкиһи кытта үлэ көрүнгэрэ”;
- “Уус – уран айымньыны кытта үлэ. Кэрэ эйгэбэ уонна сизэр – майгы өттүгэр үлэ”;
- “Оҕо ааҕар эйгэтэ. Аабыы култуурата.

Бастакы салаа – «Сана үлэтин көрүнгэрэ. Бодоруһуу култуурата». Манна оҕо ааҕар уонна суруйар, истэр уонна санарар дьобурун, араас түгэнгэ үлэтин сана көрүнгүн сайыннарыыга көрүллэр. Бырагыраамма таска сүһүөхтээн аабыыттан сыһа бүтүн тылынан, онтон интонацияҕа аабыы тэтимигэр, ис хоһоонноохтук аабаһынна, сыһа искэ аабыыга болжомто ууруллар. Бастакы сүһүөх саха оскуолатын үөрэнээччитэ мүнүүтэбэ ааҕар нуорматын быһа холоон бизэрэр. Начаалынай оскуоланы бүтэрэр үөрнээчи быһа холоон мүнүүтэбэ 80 – 100 тылы ааҕар. Маннык нуорма оҕо бэйэтигэр эрэллээх буолуутун, аахпыт тиэкиһин ис хоһоонун өйдүүрүн, үөрэх тиэкистэрин кытта үлэбэ көбүлүүр.

Биридитиэт ис хоһоонугар истии диэн салаа оҕо тылга, дьон санатыгар болжомтолоох буоларын, этиллибит кэрчик сүрүн санаатын араарарын, өйдүүрүн, ырытарын, өйдөмөт түгэнгэ туһулаһар ыйытылары бизэрэрин ирдиир.

Сананы сайыннарыы сана этикетын кытта быстыпат ситимнээхтик бэриллэр. Үөрэнээчи санарыан иннинэ тугу этиэн баһарарын толкуйдаан, ырытан хонтуроолланан, атын киһини болжойон истэн, кэпсэтэр киһитигэр убаастабыллаахтык сыһаннаһан итиллэрэ эрэйиллэр.

Улахан болжомто сурук үлэтигэр ууруллар. Аабыы урогар үөрэнээчи аахпыт тиэкиһигэр олобуран бэриллэр тиэмэбэ бэйэ санаатын, аахпыттан өйтөн суруйа үөрэнэр. Бастакы сүһүөх оскулаҕа оҕо истэр, санарар, ааҕаруонна суруйар дьобурун сайыннарар.

Иккис салаа. – «Тиэкиһи кытта үлэ көрүнгэрэ. Сана – ингэ үлэтэ»

Уус – уран айымньыны кытта үлэбэ үөрэнээччи тизкини дүүчаастарга аат бизэрэ, былааны оноро, аахпыт тизкинин кылгатын сиилини кэпси, сүрүн санаатын араара уонна ону бэйэ тылынан этэргэ үөрэнэр. Бу салаа тизкис араас көрүнгүн өйдүү, тизкис ис хоһоонун ис хоһоонун кытта ситимнии, үөрэх, научнай биллэрэр уонна уус уран тизкини араара, суолтатын быһаара үөрэнэр, учуутал көмөтүнэн кэтээн көрөр.

Үһүс салаа – “уус – уран айымньыга кэрэ уонна сиэр – майгы иитилиитигэр үлэ”.

Оҕо уус – уран айымньы нөнүгө сиэр – майгы туһунан өйдөбүлэ кэниригэр, эстетическай уонна айар дьобура сайдытыгар туһаланар. Оҕо уус – уран айымньыга да, биллэрэр да тизкискэ тулалыыр эйгэ ойууланар ньыматын араара, уратылаһар өрүтүн өйдүү, бэйэ тизкинин оноро үөрэнэр. Барыгыраама оҕо эрэ уус – уран литературатын кытта буолбакка, искусство атын көрүнгүнэрин тизкистэрин (айымньыларын) кытта билиһиннэрэр.

Үөрэнээччи уус – уран айымньыны научнай – биллэрэр ис хоһоонноох тизкистэн араара үөрэнэр. Уус – уран айымньы – ааптар айымньыта, кини баай тыл – өс көмөтүнэн аабааччыга тулалыыр эйгэ уонна дьон араас сыһыанын, ытык өйдөбүллэри, майгыны – сигилини инэрэр, кэрэбэ угуйар искусство ураты көрүнгэ диэн өйдүүр. “Литература аабыыта” ис хоһоонугар уус – уран айымньыны судургу ырытыы: ол эбэтэр бастаан тизкини сабадалаан, истэн, онтон ааһан, ырытан, хат – хат төннөн, ис хоһоонун, сабаланытын, бүтүүтүн ырытан, айымньы аатын, сүрүн санаатын, ис хоһоонун кытта тэннээн көрүү ытыллалар. Айымньыны ырытыыга тиэрмин туттуллубат. Айымньы уус – уран тыла аабыы бары түһүмэбэр болжотомтоҕо ылыллар. Тизкини ырытыыга тыл (эпитет, тэннэбил) туспа тутан ырытыллыбат, айымньыга сыһыаран, туох суолталаахтык тутулубутун тоһоҕолоон бэлиэтэнэр, көрүллэр.

Аабыы ис хоһоонугар оҕо сааһыгар өйдөнөр тиэмэ уонна уус – уран айымньы проблемата, онно этиллэр майгы – сигили сыаннастары, тыла – өһө көрүллэллэр. Айымньыны ырытыы араас таһымнаах: сюжет таһымыгар (дьоруойдары кытта билсигии, кэпсэнэр түгэни ырытыы); дьоруой таһымыгар (дьоруой тугу эрэ гынар сүрүн ис хоһооно, киниэхэ аабааччы сыһыана); ааптар таһымыгар (ааптар дьоруойугар сыһыана, ааптар этэр санаата уонна айымньы уопсай ис хоһооно). Маннык ырытыы айымньыны кэлимник көрөргө сүрүн хайысха буолар. Айымньыны араастаан ырытыы оҕо айымньы ис хоһоонун өйдүүрүгэр, тылга болжотомто уурарыгар, өйө – санаата байарыгар, майгыта сигилитэ тупсарыгар көдүүстээх. Айымньыны хаста да төхтөрүйэн ырытыы түмүгэр, оҕо доһордоһуу, убаастабыл, кыра уонна кыаммат дьонно көмөлтө, үтүө сыһыан сыаннастарын инэринэр, аабыыттан дуохуйар, астынар, болжотомтоох аабыы түмүгэр айымньы туһунан, ис хоһоонугар бэйэтин сыһыанын этэр. Бырагыраама айылба тиэмэтин хабар элбэх айымньылаах, ол иһин оҕо айылбаны кэтиир үөрүйэбэ олохсуйар, олоһун уопута сайдар.

Оҕо айар дьобура сайдарыгар айымньыны оонньоон көрдөрөрө, онно кытгара улахан оруоллаабын бырагыраама учуоттуур. Айымньыны оонньоон көрдөрөрүгэр оҕо айымньыны, дьоруойдарын өйдүүр, бэйэтин сыһыанын тирирдэн оонньоур.

Төрдүс салаа – “Оҕо ааһар эйгэтэ. Аабыы култуурата”.

Ис хоһоонун уонна аабыллыан сөптөөх айымньы аатын ыйар. Манна саха, Саха сириг хотугу омуктарын, Россия араас омуктарын, тас дойду суруйааччыларын уус – уран айымньылар, научнай – биллэрэр, аныгы кэм суруйааччыларын айымньылар, ону таһынан норуот тылынан уус – уран айымньыта (остуоруйа, үһүйээн, ырыа, өс хоһооно, таабырын, о.д.а.) киирэллэр. Бырагыраама кыра оҕо интириэһин учуоттаан, олох араас өттүн хабар айымньыларга болжотомто уура: бэйэ саастылаабын уонна улахан дьону кытта сыһыан, мүччүргэннээх сырыы, айылба, дойду историята, култуурата, омуктар култууралара, ону тэннээн көрүү, биир тиэмэлээх араас ааптар айымньытын аабыы, ырытыы, о.д.а. тиэмэ төһөнөн кизг да, оҕо соччонон олоһун уопута байар кыахтанар, билэр – көрөр баһата кэниир, ааһар кыаһа сайдар аабыы култуурата инэр. Киирбит айымньылар кыра саастаах оҕо өйүн – санаатын, майгытын – сигилитин, эстетическэй өттүнэн иитиигэ суолталара улахан. Оҕо ааһар үөрүйэбэ сайдыгыттын көрөн, тулалыыр эйгэтин туһунан билиитэ диринээн истэбин аайы, ааһар эйгэтэ кылаастан кылааска кэнээн, эбиллэн, байытыллан иһэр. Сыһыа оҕо библиографическай култуурата олохсуйар.

Онон литература аабыытын кууруһа уус – уран эстетическэй, өй – санаа, майгы – сигили хайысхалаах буолан, аабыы кэмпитиэнсийэтин байытар кэнэтэр. Үөрэнээччи бэйэтин билиитин, ааһар үөрүйэбин, сатабылын үөрэх сыалын уонна тустаах олох түгэннэрин быһаарарыгар сөпкө туһанар үөрүйэбин олохсунар, кэпсэтэр эйгэтэ кэниир, аабыы култуурата сайдар (аахпытын диринник өйдүүр, ааһар кинигэтин талар үөрүйэхтэнэр, уус – уран литератураны өрүү ааһар баһата олохсуйар). Оҕо ааһар култуурата төһөнөн баай да, соччонон үтүө майгылаах уонна кэрэни өйдүүр сайдыылаах киһи буола улаатар.

Түмүктээн эттэххэ, “Литература аабыыта” ис хоһооно оҕо тылын – өһүн, аан дойду уус – уран литературатыгар киириитин, ааһар кыабын, ааһар култууратын сайыннара, байытар.

Үөрэх былааныгар үөрэх биридимитин миэстэтэ.

Үөрэх былаанынан алын сүхүөх оскуолаҕа « Литература аабыыта » биридимэти үөрэтигэ барыта 238 ч көрүллэр. Ол иһигэр 1 кылааска – 14 чаас; 2 кылааска – 68 чаас; 3 кылааска – 68 чаас; 4 кылааска – 68 чаас.

Үөрэх биридитиэтин үөрэтин түмүгэ.

ЫТЫК ӨЙДӨБҮЛЛЭРИ ҮӨРЭНЭЭЧЧИГЭ ИНЭРИИ ТҮМҮГЭ,

1. Төрөөбүт дойдунан, дойду историятынан уонна норуоттарынан киэн туттуу санаатын олохсутар.
2. Атын омук историятыгар уонна култууратыгар убаастабыллаахтык сыһыаннаһар.
3. Үөрэнэр баҕаны, бэйэни сайыннарар.
4. Бодороһууга майгы – сигили нуорматын, бэйэ эппиэтинэһин сайыннарар, салайынар.
5. Эстетическэй сыһыаны олохсутар
6. Сизрдээх быһыыны, атын дьонно амарах сыһыаны сайыннарар.
7. Бииргэ үлэлиир сатабылы сайыннарар.
8. Үтүө сыһыаннаах бодоруһууну инэрэр.
9. Мөккүөрдээх түгэнтэн сатаан тахсар үөрүйэҕи үөскэтэр.
10. Айымныылаах үлэҕэ баҕаны үөскэтэр, сэрэхтээх, чөл олохтоох туөунан өйдөбүлү, сыһыаны олохсутар.

ҮӨРӨХ САТАБЫЛЛАРЫН САЙЫННАРЫЫ ТҮМҮГЭ

1. Араас тизкиһи ис хоһоонноохтук ааҕар, үчүгэйдик толкуйдаан санарар, тылынан уонна суругунан тизкиһи онорор
2. Сорудабы толорорго сана араас көрүнгэрин, ньымаларын баһылыыр.
3. Сэһэргэһэр киһитин, болҕойон истэр, кэпсэтэргэ бэлэм, кэпсэтиигэ араас санаа үөскүүрүн өйдүүр, бэйэ санаатын тиэрдэргэ кыһаллар, дакаасты сатыыр.
4. Тэнниир, ырыгар түмэр, түмүктүүр, наардыыр, маарынныыры, хардарыта сибээһи, төрүөтү булар, хайа баҕарар тиэмэҕэ кэпсэтиигэ кыттыһар.
5. Атын биридимэттэри үөрэтэргэ «Литература аабыыта» төрүт буоларын уонна биридимэтигэр алтыһыларын гуманитарнай – эстетическэй хайысхалаах биридимиттэр икки ардыларынаабы сибэстэри өйдүүр.
6. Үөрэх дьарыгын сыалын уонна соругун өйдүүр, сөптүүх ньымалары булан туттар, туһанар.
7. Үөрэх дьарыгын туруоруллубут сорукарга олобуран былаанныыр, хотуруолланар уонна сыаналанар, ситиһиигэ тиэрдэр ордук көдьүүстээх ньымалары быһаарар.

ТУСТААХ ҮӨРӨХ БИРИДИТИЭТИН ҮӨРЭТИИ ТҮМҮГЭ

1. Уус уран айымныы омук уонна аан дойду култуурата, сиз майгы – сыаннастара буоларын уонна баар үгэстэр харыстаныхтарын, кээр көлүөнэҕэ тиэрдиллэхтээхтэрин өйдүүр.
2. Кинигэ – киһи аймах култууратын ураты сыаннаһа буоларын, өйдөөн, сизрдээх сыһыаны олохсутар.
3. Уус – уран айымныы тыл искусствота диэн өйдүүр, харыстабыллаахтык сыһыаннаһар.
4. Саха сирин уонна Россия элбэх ахсааннаах норуоттарын уус – уран литератураларын духуобунай уонна сизэргэ – майгыга сыаннастарын өйдүүр.
5. Сайдыылаах, үөрэх бары биридимэтигэр ситиһиилээх буоларга тиһиктээх аабы суолтатын өйдүүр; аан дойду, Россия историятын уонна култууратын, үтүө мөкү сыһыан, сизр – майгы туһунан бастакы өйдөбүллээх.
6. Аабы суолтатын, араас көрүннээх тизкис уратытын уонна ис хоһоонун өйдүүр, дьүүллэһиитигэр кыттар, дьоруой араас быһыытын – майгытын сизр майгы өттүнэн ырыгар, сыаналыыр.
7. Таска уонна искэ аабы техникатын баһылааһын, аахпыты араастаан уларытыы, уус – уран, научнай популярнай уонна үөрэтэр тизкистэри ырыгарга судургу литературоведческой өйдөбүллэри туһаны ааҕааччы тылын – өһүн сайдытыгар суолталаабын өйдүүр
8. Бэйэ ааҕарыгар сөптөөх кинигэни талары сатыыр, тизэмэнэн, алпаабытынан каталогтары уонна сүбэлиир испиһиэҕи туһанар, бэйэ ситиһиитин, кыабын сыаналанар, тупсарынар эбии дьарыктанарга, информация хомуйарга ыйар – кэрдэр матырыйаалынан таба туһанар.

Үөрэх биридитигэтин ис хоһооно

САНАРЫ УОННА ААҢЫ ҮЛЭТИН КӨРҮННЭРЭ

Истин. Туора сананы истэн ылыны (кэпсэтэр киһи саната, араас тизкиһи ааҕы). Туора санана хайдах баарынан өйдөөһүн, истибит айымны туһунан ыйытыга сатаан хоруйдааһын, буолбуту сааһылаан быһаары; сана соругун өйдөөһүн; үөрэх, биллэрэруус – уран айымны тизкистэрин истэн баран, ыйытыны сатаан биэри.

Таска ааҕы. Тылы, этиини уонна тизкиһи букубалаабакка уонна сүһүөхтээбэккэ таба ааҕы. Сүһүөҕүнэн ааҕыттан сыһа бүтүн тылынан өйдөөн ааҕы, тыл ситимин интонациянан холбоһун; тизкис ис хоһоонун өйдүүр туһугар кылаасан кылааска ааҕы тэтимин түргэти. Сангарар сана (тыл ситимэ уонна этии) суолтатын өйдүүргэ ыйыты биэри. Дьобус тизкиһи хоһоонноохтук ааҕы: таба санары уонна интонация нуорматын тутуһу; ааҕы соругун өйдөөһүн, ааҕар айымныга сыһаны көрдөрүүгэ интонацияны тутуһу, санары уонна бодоруһу соругар сөп түбэһиннэрэн ааҕы тэтимин түргэтити эбэтэр бытаарды. Сурук бэлиэтэ чорботулар этиилэрин интонациялаахтык ааҕы. Араас көрүгнээх уонна тииптээх тизкистэр уратыларын өйдөөһүн.

Искэ ааҕы. Кээмэйинэн уонна көрүгнүнэн сөптөөх айымнылары таска ааҕыттан сыһа искэ ааҕыга көһүү. Аахпыт тизкиһи өйдүүргэ ис хоһоонун санатыһан уонна ыйытыларга хоруйдаан хонтуруолланар уонна көннөрүнэр ньымалары туһаны.

Ааҕы араас көрүгүн туһанан, үөрэтэр уонна научнай – биллэрэр тизкистэн информацияны була үөрэни.

Ааҕы араас көрүгүн уратытын өйдөөһүн: факт, ойуулааһын, этиини толоруу уо.д.а.

Араас көрүгнээх тизкиһинэн үлэ. Уус – уран, үөрэх, научнай популярнай – тизкистэр өйдөбүллэрин билии, кинилэри тэннээһин. Маннык көрүгнээх тизкистэри оноруу сорукара. Көннөрү этиилэртэн тизкиһи араарар үөрүйэҕи баһылааһын.

Тикэс тизмэтин уонна сүрүн санаатын бэйэ быһаарыта; төрүөт уонна түмүк сибээстэрин быһаары; тизкиһи сөптөөх кэрчиктэргэ араары. Хас биирдии кэрчик уонна тизкис сүрүн чаастарын быһаары, аат биэри; тизкис ис хоһоонунан ааттыр, ыйыты этиилэринэн эбэтэр бэйэ толкуйунан былаан оноруу. Тирэх тылларынан эбэтэр бэйэ онорбут былаанынан тизкиһи сиили, талан кылгатын кэпсээһин. Кэпсииргэ туох кэнниттэн туох буоларын чопчу ситимнээн тутуһу. Аахпыт тизкиһи эбэтэр атын бэриллит холобуру үтүгүннэрэн, ойуулааһын, сэрхэгээһин, толкуйдааһын тизкиһи оноруу. Кэпсэтии кэмигэр кинилэри туох сыаллаах туһанары быһаары.

Элбэх информация араас көрүгүн кытта үлэлээһин.

Уопсай ырытыга кытты: ыйытыга хоруйдааһын, чопчу тизмэҕэ иһитиннэри оноруу, атын киһи этэрин истии, кэпсэтии кэмигэр хоруйдары толорон, ситэрэн биэри.

Ыйынныгы уонна көрдөрөр – ойуулуур матырыйаалы туһаны.

Тизкис ис хоһоонун ойуулааһын уонна толкуйдааһын ньымаларын туһанан хаттаан оноруу. Уус – уран уонна научнай – биллэрэр айымнылары тэннээһин, кэпсэтиигэ туох сыаллаах туһанары быһаары.

Библиографическай культура. Кинигэ – искусство ураты көрүгэ.

Кинигэ – билии төрдө. Саха сиригэр бастакы кинигэлэр уонна кинигэни бэчээттээһин саҕаланыта. Үөрэх, уус – уран, ыйыннык кинигэлэр. Кинигэ ис хоһооно эбэтэр иһинээбитэ, таһа титульнай лиһэ аннотацията, ойуулар. Кинигэҕэ информация көрүгэ: научнай, уус – уран, ыйар иллюстративнай матырыйаал.

Кинигэ тиибэ: айынны – кинигэ, хоомуруннык – кинигэ, суруйуулар хомуурдара, периодическай бэчээт, ыйыннык, тылдыт, энциклопедия арааһа.

Бэриллит испиэхэтинэн кинигэни талы, картотекалар, библиотекаҕа оҕо кинигэлэрин туһаны. Алпаабытынан каталог. Оҕо сааһыгар сөптөөх тылдытынан уонна ыйыннык – литературанан туһаны.

Учуутал көмөтүнэн үөрэх уонна научнай популярнай тизкистэр уратыларын быһаары.

Уус – уран айымны тизкиһинэн үлэ. Уус – уран айымны ис хоһоонун өйдөөһүн, изиилээхтик ылыны. Айымны аатын кытта ис хоһоонун өйдөөн ситимнээһин.

Уус – уран тизкис уратытын быһаары, айыллыбыт сыалын өйдөөһүн. Тылы хайдах иһиллэринэн уонна суолтатынан ырыты, көнө уонна көспүт суолта. Суруйааччы айбыт хартыныатын өйгө хартыныатын өйгө ойуулуур үөрүйэх.

Тыл ойуулуур – дьүһүннүүр ньыматын туһанан, айымны тизкиһин эбэтэр быһа тардыны бэйэ айыта. Уруһуйдарынан эбэтэр иллюстрацияларынан кэпсээн айы: уус – уран айымныттан иллюстрацияҕа сөп кэрчиктэри булуу. Аахпыт тизкистэн быһа тардыны тылынан ойуулааһын.

Айымны дьоруойун харектеристикалааһын, буолбут быһыы төрүөтүн ырытыы. Сүрүн санааны тириэрдэн, сиһилии талан уонна кылгатын кэпсиир дьоруу ицэри. Дьоруойдар быһыыларын маарыннатан эбэтэр утары тутан тэннээһин; онно сөп түбэхэр тылы эбэтэр тыл ситимин булуу. тиэкиһи ырытыыга учуутал көмөтүнэн ааптар дьорууойга сыһыанын, айымны сүрүн санаатын быһаарыы.

Тиэкистэн сөптөөх кэрчиктэри булуу; айылҕаны ойуулааһын, буолар сирэ – уота, дьоруой туттуута – хаптыыта. Бэриллибит быһа тардыыны бэйэ талан кэпсээһинэ, тирэх тылы, тыл ситимин кэпсээнтэн булуу. Буолар түгэннэринэн, уйулҕаны ойуулааһынынан, дьоруойдар быһыылаһынарыларынан маарынаһар быһа тардыылары араас айымныыттан булае тэннээһин: түмүү уонна түмүктээһин.

Кыра кээмэйдээх хөһөөннөрү уонна норуот тылынан айымныыларын өйтөн ааһыыга үөрэтии.

«Төрөөбүт дойду» диэн өйдөбүлү ингэринии, бэйэ төрөөбүт сиригэр – уотугар таптал Россия норуоттарын айымныытыгар кэстүүэ. Араас норуот ылынан айымныытыгар тиэмэ, сүрүн санаа, дьоруой, сирэ – майгы сыанабыла маарынаһыыта. Россия духуобунай – нравственной, култуурунай үгэстэрин ылыныы, үөрэтии.

Уус – уран айымныыларга арыллар амарах санаа, чизинэй, хорсун быһыы, доҕордоһуу, өстөһүү, аба – сата, кырык, бэйэни билинии, дьохуннаах, сирэ майгы сыанабыла маарынаһыыта. Россия духуобунай – нравственной, култуурунай үгэстэрин ылыныы, үөрэтии.

Дьону кытта сыһыанна бэйэбэр баҕарбаккын оҕорума, бэйэбин таптыырын курдук атын киһини таптаа диэн сирэ – майгы, сигили быраабылаларын тутуһуу уонна толкуйдааһын; ону күннээҕи олоххо алтыһыыга туһаныы, бэйэмсэх, ымыы буолуу, хара санааланыы курдуктартан туттуунуу санаа. Өлөөһүнгэ, кырыктыһыыга, бэйэмсэх буолууга, атын киһи лиичиһинэһигэр ытыктабыла суох сыһыаннаһыыга олобуран алтыһыы көдүүһэ суоһун дакаастыыр сюжеттарын, литература персонажтарын быһыылары маарынаһыытын быһаарыы.

Истинник санаһыыга, тапталга, тулуурга, хардарыта көмөҕө, аһыныгас уонна мамрах буолууга, алдьархайтан быһааһын, тылга туруу, албынтан көлдүүнтэн куотунуу курдуктарга олобуран, доҕоттору кытта истинник сыһыаннаһар кэпсээн уонна остуоруйа дьоруойдарын быһыыларыттан холобуру аһалар үөрүүэх.

Айымны дьоруойдарын үтө уонна мөкү быһыыларын өйдөөһүн, учуутал көмөтүнэн санааны олохтоохтук этиии. Бэйэ быһыытын ырытыы, литературнай айымныытын сөбүлүүр дьоруойу үтүктэ үөрэнии.

Үөрэх научнай полярнай уонна уус – уран тиэкиһи кытта үлэ. Айымны аатын өйдөөһүн, ис хөһөөнүн кытта ситимнээһин. Үөрэх уонна научнай популярнай тиэкистэр уратыларын туһунан информациялааһын. Үһүээн, сэһэн, таһара кэпсээһинэ биир уопсай уратыларын өйдөөһүн (быһа тардыы эбэтэр дьоруу тиэкис). Төрүөт уонна түмүк сибээһин олохтоһунна араас көрүнгээх тиэкиһи ырытыы судургу нымаларын кытта билсии. Тиэкис сүрүн санаатын быһаарыы. Тиэкиһи чаастарга араарыы. Кыра тиэмэлэри быһаарыы. Күлүүс эбэтэр тирэх тыллар. Тиэкиһи хаттаан оноруу алгоритмын туттуу. Күлүүс тылга, модельга, схемаҕа тирэбэрэн тиэкиһи хаттаан оноруу. Тиэкиһи сиһилии кэпсээһин. Тиэкистэн сүрүнүн арааран кылгатын кэпсээһин.

Кэпсэтэр үөрүүэх. Бодорууу сирэ. Сана биир көрүнгэр, диалокка, кэпсэтээччилэр сана атаһаһалларын өйдөөһүн. Диалог уратытынан кэпсэтии сыалын билии, ыйытыыны уонна хоруйу толкуйдааһын, кэпсэтэр киһини истэр үөрүүэх, кэпсэтии ыйытыы уонна реплика көмөтүнэн көбүлээһин. Тиэкис ис хөһөөнугар уонна бэйэ уопутугар олобуран, бэриллибит тиэмэбэ эбэтэр айымны туһунан бэйэ санаатын этии. Бодорууу сирин тутуһуу. Норуот тылынан айымныытыгар олобуран, норуот кэпсэтэр сирин уратыларын кытта билсии.

Монолог – сана биир ураты көрүнгэ. Тиэкискэ (бэриллибит тиэмэ эбэтэр ыйытыыга хоруй) олобуран, сүрүн санааны быһааран дьорууу этиини санарар үөрүүэх. Аахпыт эбэтэр истибит научнай – популярнай, үөрэх уонна уус – уран тиэкистэр уратыларын учуоттаан туран тириэрдии.

Тугу этэри эрдэ былааннааһын (хайдах саһалыыры, онтон тугу этэри уонна тугунан түмүктүүрү); этэр санаа сыалыгар сөп түбэхэр тылы – өһү булуу. Ойуунан, аахпыт тиэкиһинэн эбэтэр бэриллибит тиэмэбэ ситимнээх сана, кэпсэтии сирин тутуһан тылынан кылгас кэпсээни оноруу.

Сурук. Суругунан сана сирэ. Суругунан сана нуорматын тутуһуу: ис хөһөө аатыгар, тиэмэтигэр сөп түбэһиитэ (буолар сирэ, дьоруой характера). Суругунан санаҕа тыл ойуулуур-дүүһүнүүр ньыматын туттуу (синоним, антоним, тэннээһин). Суругунан тиэкиһи бэрэбиэркэлэнии уонна көннөрүү.

Бэриллибит тиэмэбэ, бэйэ кэтээн көрүүтүнэн эбэтэр аахпыт айымны туһунан кылгас өйтөн суруйуу, ойуулааһын уонна толкуйдааһын ньымаларын туһунан кинигэ, дьорууу кэпсээн (бэйэ олоһор буолбут түгэн) суруйуу.

ОҕО ААҒАР ЭЙГЭТЭ

Норуоттар тылынан уус – уран айымныылары. Кыра кылаас үөрэнээччитин сааһыгар сөптөөх XIX-XX үйэтээҕи Россия норуоттарын уонна тас дойдулар литератураларын, оҕо литературатын классиктарын, Россия норуоттарын уонна тас дойдулар билингни суруйааччыларын айымныылары. Уус – уран, научнай – популярнай, исторической, мүчүргэннээх сырылардаах, ыйыннык – энциклопедия кинигэлэр, оҕо хаһыата, сурунаала. Кылааска ааһыыга уонна истиигэ, бэйэ уонна ыалынан ааһыыга, атын оһолору кытта уонна дьизэ кэргэнгэ ырытыыга аналлаах айымны араас көрүнгэ (Саха сирин уонна Россия норуоттарын остуоруйалара; таабырыннар, ырыалар, чабырҕаһтар, өс хөһөөннөр; кэпсээһинэр уонна хөһөөннөр; үһүээннэр уонна номохтор).

Бырагыраама сүрүн тиэмэлэрин ис хөһөөнө: араас норуот фольклора, Ийэ дойдуга, кинигэ таптал, дойду историята, айылҕата; оҕо, ыал уонна оскуола; кырачаан доҕотторбут; үтө быһыы, доҕордоһуу, чизинэй буолуу, албан аат; дыктилэр – дьиибэлэр, кизэн туттар суруйааччыларбыт уо.д.а.

Кылаас аайы бэрлэлэр уопсай тиэмэлэргэ ааҕар үөрүйэҕи эрчийиигэ салаалар: “Бибилэтиэкэҕэ дьарык”, “биһиги театрбыт”, “Бэйэ ааҕыта”, “Балынан ааҕы”, “Ойуулуур – дьүһүннүүр эйгэҕэ”, “Айар үлэ умсулҕана”, “Айымны дойдутун кистэлэннэрэ”.

ЛИТЕРАТУРА ӨЙДӨБҮЛЛЭРИНЭН ҮЛЭ

Тиэкистэн ойуулуур – дьүһүннүүр ньыманы булан араары: синоним, антоним; уус – уран быһаары, тэннээһин, сирэйдээн этии (учуутал көмөтүнэн).

Литература өйдөбүллэрин быһа холуйан билии; уус – уран айымны, тыл искусствота, ааптар (кэпсээччи), тиэмэ, дьоруой (мэтириэтэ, туттуута – хаптыгыта, майгыта, саҕата); ааптар дьоруойга сыһыана (учуутал көмөтүнэн).

Сэһэн (кэпсээн) тутулун туһунан уопсай өйдөбүл, ойуулааһын (айылҕа, мэтириэт, мал - сал), токуйдааһын (дьоруой монолога, дьоруойдар кэпсэтиилэрэ).

Кэпсээнинэн уонна хоһоонунан саҕа, хоһоонунан айымны уратыта (ритм, рифма).

Фольклор кыра жанрын билии, араары, сүрүн санаатын быһаары.

Остуоруйа көрүннэрэ: тыһынар тыһыннаах, олох – дьаһах, аптаах – алыптаах. Остуоруйа уус – уран уратыта, остуоруйа дьоруойа, ойуулуур – дьүһүннүүр ньымалар тутула. Литературнай остуоруйа. Олонхо өйдөбүлэ, олонхо, бухатыыр дьоруойдара. Орто дойду, олонхо тыла.

Кэпсээн, хоһоон, үгэ туһунан уопсай өйдөбүл, тутууларын уонна ойуулуур – дьүһүннүүр ньымаларын уратыта.

АЙАР ҮЛЭ

Аахпыт айымныга маарыннатан ойуулаһыннаах уонна толкуйдааһыннаах остуоруйаны уонна кэпсээни айыы, учуутал көмөтүнэн остуоруйа сюжетын сайыннаран атын вариантынан толкуйдааһын.

Литературнай айымны тиэкиһинэн уларыты: оруолунан араары, инценировкалааһын; хоһоонноохтук ааҕы, тыһынан ойуулааһын; ыһыллыбыт тиэкиһи сааһылааһынна араас ньыманы туһаны, өйтөн айыылаах аахпыттан суруйуу, уус – уран айымныга(маарыннаһар тиэкискэ) хуудоһунньук хартыһынатыгар, айымнынан ойуулуур сериалларыгар эбэтэр тус уопукка олобуран бэйэ тиэкиһин айыы.

Тыһынан уус – уран, музыкальнай, ойуулуур – дьүһүннүүр айымнылары тэннээн көрүү, музыканы, хоһоону истиигэ олобуран бэйэ этиилэрин оноруу, онно бэйэ сыһынын көрдөрүү уонна ону тыл көмөтүнэн тириэрдии.

Материально-техническое обеспечение учебного предмета

Наименование объектов и средств материально-технического обеспечения	Количество	Примечания
<i>Библиотечный фонд (книгопечатная продукция)</i>		
Учебно-методические комплекты по литературному чтению на языке саха для 1-4 классов (программы, учебники, др.). Примерная программа начального общего образования по якутскому литературному чтению	Комплект 1	Библиотечный фонд комплектуется на основе федерального перечня учебников, рекомендованных (допущенных) Минобрнауки РФ.

<i>Печатные пособия</i>		
Словари по якутскому языку. Репродукции картин и художественные фотографии в соответствии с содержанием обучения по литературному чтению Детские книги разных типов из круга детского чтения. Портреты поэтов и писателей	У учителя	
<i>Технические средства обучения</i>		
Классная доска.	1	
Ноутбук.	1	
Интерактивная доска.	1	
Мультимедийный проектор.	1	
<i>Экранно-звуковые пособия</i>		
Видеофильмы, соответствующие содержанию обучения.		
<i>Оборудование класса</i>		
Ученические столы одно- и двухместные с комплектом стульев.	4	
Стол учительский с тумбой.	1	
Шкафы для хранения учебников, дидактических материалов, пособий и пр.	1	

КАЛЕНДАРНО – ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ПО ЛИТЕРАТУРНОМУ ЧТЕНИЮ НА ЯЗЫКЕ САХА

на 2017 – 2018 учебный год

Класс - 4

Учитель - Петрова Валентина Афанасьевна

Количество часов: всего - 68 часов; в неделю – 2 часа;

Планирование составлено на основе рабочей программы по математике, составленной учителем начальных классов Петровой В. А., рассмотренной на заседании МС, протокол №__ от «__»_____ 2015 г., согласованной заместителем директора по УВР Спировой Л.Н. «__»_____2017 г., утвержденной директором школы Григорьевым В. Т «__»_____2017 г.

_____ (реквизиты утверждения рабочей программы с датой)

	1 четверть	2 четверть	3 четверть	4 четверть
Всего часов по программе	17	14	19	18
Дано уроков фактически				
Не выполнено (указать причину)				

Аа5ыы уруогар 4-с кылааска тематической былаан

1 чииппэр
1 чааһа. Норуот тылынан уус-уран айымньыта
Норуот ыра санаата – остуоруйа

№	Уруок темата	Атын уруогу кытта сибээз	Уерэнээччигэ ирдэбил	Хонтуруол керуцэ	Дьыэ5э улэ	Былаан ынан кунэ	Ытылл ыбыт кунэ
1	Норуот тылынан уус-уран айымньыта: Саха остуоруйата «Муммут уолаттар.»	Изо	Фольклор ейдебулэ. Фольклор керуцнэрин араарар. Остуоруйалары билэр. Бэйэтин аабытын сыаналанар.	Аабы. Кэпсиир дьобурдарын Бэрэбиэр.	Стр.4-7. Уол кэпсээнин сымыйатын-кырдыгын араар.	06. 09	
2	Саха остуор. «Соломуон Муударас»		Остуоруйаны оруолларынан ааҕары сатыыр. Остуоруйа геройдарын туьунан бэйэтин санаатын, сыыанын этэр.	Фронтальной ыйытык. Оонньоон кердеруу.	Стр.8-12 Инсценировка Стр.10-12	08. 09	
3	Эбэцки остуор. «Кэ5э» Чукча остуор. «Эьэни бултааьын»	Изо				13. 09	
4	Чукча остуор. «Эьэни бултааьын»	.	Текси чаастарга араарар, сурун ис хобоонун кэпсиир.	Биирдиилээн, уосай эппиэт	Стр.13-16 Сор.2	16. 09	
5	Долган остуор. «Балыксыт обонньор уонна суор»	Саха тыла. Паараласпыт тылларытуор Булан суруй.	Текси сепке, ейдеен, тургэнник, хобоонноохтук ааҕар. Былааны тутуьан кэпсиир.	Тэтимнээхтик аабы, кэпсээьин	Стр.16-19	20. 09	
6	Узбек остуор. «Карнайдаах уол» Индия остуоруйата «Ус кыьыл кемус статуэтка»	Кэлим тыллары быьаар	Искэ ааҕан баран ыйытыга эппиэттиир, кэпсиир. Талан сьилии кэпсиир.	Сьилии кэпсээьин. Дор5оонноох аабы	Стр.20-23 Стр.24-25 Атын норуот остуоруйатын аах, бэлэмнэн	23. 09	
7	Кылаас таьынан аабы уруога. «Ус балыстыы» татар остуоруйата. «А5а кириэь» таджик остуоруйата «Дьээбэлээх Педро» исп. Остуоруйа1	Конкурс «Бастыц остуоруйаьыт»	Барбыт айымньылар ааттарын, темаларын, сурун ис хобооннорун билэр.	Ыйытылар,эппиэттэр. Тэтимнээхтик аабы	Стр.196-208. Салгыы аах	27. 09	
Чабылхай тыллаах, имигэс этиилээх – чабыр5ах							
8	Сылгы. О5о чабыр5а5а.	Суругунан улэ	Сахалы тылынан уус-уран айымньы биир дьикти керуцун билсэр, арааран билэр.	Чабыр5а5ы доргуччу ааҕар, тылын-еьун уратытын быьаарар	Стр.26-28	29. 09	
9	Кылаас таьынан аабы уруога. Чабыр5ах. А.Кондратьев		Айымньы сурун ис хобоонун, тематын билэр. Айымньыны истэр, кини сурун санаатын быьаарар.	Чабыр5а5ы сепке ааҕар, бол5омтолоохтук истэр	Стр.249-252	04. 10	

Сэргэ тердугэр сэбэн

10	Ханнык уйэлэр баалларай?		Сэбэн уратытын билэр. Норуотун олон ааспыт олобун дьикти бэлиэ тугэннэрин ейдуур, ырытар.	Биирдиилээн эппиэт, кэпсэн	Стр.28-30	06. 10	
11	Тыгын Дархан	ИЗО «Дархан Аал луук маын оноруу»	Сэбэни доргуччу аабар, чаастарга араарар, чаастартан талан сибилии кэпсиир.	Биирдиилээн эппиэт, кэпсээбин.	Стр.32-33	11 10	
12	МайаБатта Бэрт Хара		Сэбэни дорбоонноохтук аабар, чаастарга араарар, сибилии кэпсиир.	Биирдиилээн эппиэт, кэпсээбин.	33-37	13. 10	
13	Дьалабай Киилээн Манчаары Хаппар уолугар аат биэрбитэ.	Уруьуй	Тэтимнээхтик аабар, сэбэни чаастарга араарар, былаан онорор. Манчаары Бабылай норуот геройа буоларын туьунан билии	Хонтуруолунай аабыы Биирдиилээн аабааьын	37-39 39-40	18. 10	
14	Тумуктуур уруок		Сэбэннэр, кэпсээннэр ааттарын, сурун ис хобооннорун билэр.	Кылгатаан кэпсээбин	Норуот былыргы сэбэннэрин, кэпсээннэрин булан, кылаас таь. Аабыы уруогар бэлэмнэн.	20. 10	
15	Кылаас таьынан аабыы уруога уьуйээннэр, номохтор, сэбэннэр, кэпсээннэр		Норуотун олон ааспыт олохторун тугэннэрин, тереен ааспыт аатырбыт дьон тустарынан билэр, истэр.	Материал булар. Бэйэтэ улэлиир.	Салгыы аабар билэр.	25. 10	

Саха оьубун мииннэ да – ырыаьыт

16	Киэьэ «Кыыллаах арыы», «Ат ырыата», «Биьик ырыата»	Иллюстрация	Строка бутуутэ хайдах буоларын, строка иьигэр дорбоон хайдах дьуэрэлэьэрин ейдуур. Септеех интонациялаан хобоонноохтук аабар	Хобооноохтук аабыы. Бирдиилээн уопсай эппиэт	43-44 Себулээбит айымньыны талан нойосуус	27. 10	
17	Булулуу оьуокай. Наяхы оьуокай. Тумуктуур уруок		Строка бутуутэ хайдах буоларын, строка иьигэр дорбоон хайдач дьуэрэлэьэрин. Интонация. Оьуокай тылын- еьун уонна толоруллар уратытын бьааара уерэнэр. Барбыт айымньыларын аатын, сурун ис хобоонун билэр.	Биирдиилээн уопсай эппиэт Хобоонноохтук аабар. Себулээбит кэрчигин нойосуус аабар.	Стр.44-47	31. 10	

2 чииппэр

УБун тууннээх олонхо

18	«Нуобалдын кугас аттаах Тойон Дьабырыма бухатыр Куннук Уурастырап олоцхото».		Саха еркен ейун, муударабын, бутун олобун, кунду баайын – олоцхону кытта билсэр. Учутал эппит миэстэтин буланхообонноохтук аабар. Этилибит миэстэни олоцхо тылынан кэпсиир. Айымны сурун санаатын, авторын быаарар.	Интонация. Эппит миэстэни сиили кэпсиир. Олоцхону атын айымныны кытта тэцниир.	Стр.47-54 Айымныны болбойон быа тырдан аабы.	03. 11	
----	--	--	---	--	--	--------	--

Билии-керуу туннугэ – таабырын

19	Таабырыннар		Таабырын уус-уран айымны быытынан сурун уратытын ейдуур. Таабырыны табатык интонациялаан аабар.	Таба аабы. Таабырыны темалаан сепке суруйуу. Нойосуус уерэтэр.	Стр. 54-56 Доргуччу аабы. Сор.»	15.11	
----	-------------	--	---	--	---------------------------------	-------	--

Саха оубун иннигэр – белуБук

20	Саха оубун иннигэр – белуБук: Ес хобооно.	Суруйуу.	Ес хобооно уус-уран айымны быытынан сурун уратытын ейдуур. Ес хобонугар дорбон дьуерэлэьиитин быаарар.	Ес хобонунейтен аабы. Теманан наардаан суруйар.	Стр.56-57 Ейтен аах.	17. 11	
----	---	----------	--	---	----------------------	--------	--

2 чааба. Уус-уран литература

Хомобой тыллаах хобоон барахсан

21	Уус-уран айымны хомобой тыллаах хобоон барахсан. А.Софронов «Мин», «Дорообо, дойдум.»		Уус- уран литература уратытын, керуцун уерэтэн билэр. Айымны тылын чуолкайдык этэн, хобоонноохтук аабар.	Иккис хобоонун нойосуус аабар.	Стр.60-61 Чуолкайдык этэн, хобоонноохтук аабы.	22. 11	
22	Эллэй «Уерэх ыцырыыт» «Екулуун.» К.Уурастырап «Куерэгэй», «Этицнээх ардах»	Суруйуу: айылба кестуутун туьунан.	Хобоон сурун санаатын, авторын билэр. А айымны геройунбилэр, быаарар, ырытар. Бэриллит тыллары туьананавтор этиитин талан аабар.	Быа тардан ейге аабы.	Стр.62-66	24. 11	
23	С.Данилов «Ырыа туьунан. Попов Л.А. «Тус хоту уескээбит		Айымныга ыйытыга эппиэт курдук хобоонтон аабар.		Стр.66-67. Себул. Миэстэни ейге	29. 11	

	буоламмын».				уерэг.		
24	И.М.Гоголев. «От улэтэ», «Тапталлаах ийэккэм » М.Ефимов «Саха сириг ыччата».				Стр.68-69	01 12	1
Оболорго хобоонор							
25	«Арылаахха», Семен Руфов «Албынчыктар».		Ейдебетех тылы булан ырытар.Оболор хамсаныларыг, быгыларыг-табааларыг ойуулуур тыллары булан аабар, ейге тутар.	Хобоонноохтук аабы	Стр.70-74	06 12	
26	Кылаас табынан аабы Элэй «Маай ырыата» Илья Чабылбан «Хайыбар» И. Гоголев «Ньургуьун»			хобоонноохтук аабы	Стр.214-216	08 12	
Нууччалыгтан тылбаас							
27	А.Пушкин «Хайылаах», «Кыбыщы суол»,				75-76	13 12	
28	М.Лермонтов «Былыттар», «Баарыс» Тумук соруудах.	Урууй. Чтение	Хобооцо баар образтары билэр. Туохтара атыны, былыттары автор туох диирин булар. Пушкин ханнык хобоонугар маарыннырый?	Талбыттарыг ейге аабы	Стр.76-78	15 12	
29	Кылаас табынан аабы А. Пушкин «Кыбынны кизбээ» М. Лермонтов «Гететэн», «Очуос»			хобоонноохтук аабы	Стр.216-218	20 12	
Кэрэ кэпсээн, сэргэх сэбэн							
30	Э.Эристиин «Кумалааца бары»		Хачыгыр дьылбатыг ейдееун. Айымны ис хобоонун сибилии кэпсиир.	Биирдиилээн кэпсээин.	Стр79-81 Эрилик Эристиин «Хачыгыр» диэн кэпсээниг толругун булан аах.	22 12	
31	Амма Аччыгыя «Куйуур»		Автор тылыг-еун туттан куйуур туьунан тугу билбиттэриг кэпсиир.	Биирдиилээн, уопсай ыйыты.	Стр.81-85	27 12	

			Айымныны 4 чааска араары.				
3 чиэппэр							
32	Тимофей Сметанин, Яков Стручков «Кууу урабаанын да бултуурбут».	Урууу.	Кэпсэтинни уолаттар образтарын арыяр курдук, оруолунан аабы. Айымныны чаастарга араар.	Чаастарын кэпсииллэр.	Стр.86-89	12 01	
33	Дьуегэ Ааныстыырап «Бытык»	Биир себулээбит тугэннэригэр ойуу оцоруу	Макар туох алдьархайга тубэспитин, кини хайдах оонуй? Кини туохтан санааргырын еидеэун. Киниэхэ сыыаннара.	Ойууларын кэпсииллэр.	Стр.93-96	17 01	
34	Николай Габышев «Елуескэ.»		Елуескэни хайдах уол дии санаабыттарн дакаастылллар.	Себулээбит миэстэлэрин сибилии кэпсииллэр.	Стр.97-100	19 01	
35	Николай Неустроев «Куттаммыт»	Суруйуу. Суруйааччы кыбыщцы тымеы кизэни хайдах ойуулурун булан тэтэрээкэ усталлар.	Айымны ис хобоонуттан керен текст кирири чааын уонна тумук чааын булар.		Стр.100-103	24 01	
36	Михаил Чооруобап «Ээ эрууубутэ».		«Сытар кибини кырбаабаттар» диэн ЕС хобооно бу кэпсээцэ туох сыыаннаабын еидуур. Айымны ис хобоонун кылгастык кэпсиир.	Биирдиилээн, фронтальной	Стр.104-107	26 01	
37	Т.Сметанин, Я.Стручков «Тебебер кус сымыттаабыта, елер суолтан бере быыаабыта ».		Кэпсээн ис хобоонунан ситимнээх ыйытыны туруорар. Фантастика диэн тугун еидуур.	Фронтальной	Стр.107-110	31 01	
38	Кылаас табынан аабы Хонтой Бебе.	ИЗО	Айымны ис хобоонуттан керен текст кирири чааын уонна тумук чааын булар.	Фронтальной		02 02	
Нууччалыгтан тылбаас							
39	Л.Толстой «Акула»,М.Горькай «Барабайобото»	Урууу. Саха тыла.	Артиллерист хайдах кибитин дакаастыыр. Кэпсээни чаастарга арааран аат булар.	Кэпсиир добурдарын бэрэбиэркэлиир.	Стр.111-116	06 02	

Поэма							
40	Семен Руфов «Валерка – собуруу дойдуга»		Кэпсээцэтугунан маарыннырын, тугунан атынын, хобооцо тугунан маарыннырын, тугунан атынын быьаарар.	Себулээбит кэрчиктэрин ейге этиттэри.	Стр.118-124.	09 02	
Угэ							
41	Кун Дьиринэ. Угэ «Кебуехтуурун аанньа куех кийргэс .»		Угэ сурун санаата ханнык строкаларга этиллибитин ейдеен этэр. Оруолунан хобоонноохтук аабар. \манна маарынныыр кийини билэбит дуо?.	Угэ тылыгар чугас кэпсээин.	С.125-128	14 02	
42	Рафаэль Баьатаайыскай «Эьэлээх куобах. Петр Тобуруокап «Попугай араатар»»		Угэлэр сурун санааларын ырытар. Айымныны хобоонноохтук аабар.	Талбыттарын ейге уерэтэллэр.	С.129-132	16 02	
43	Иван Крылов «Куба, сордоц уонна рак». Тумук соруудах		Искэ аабан баран угэьэ туох туьунан этиллибитин быьаарар.	Хобоонноохтук аахтары.	Стр.132-133	21 02	
44	Кылаас таьынан аабьы Кун Дьиринэ «Сахсыр^алаах таракан» И.Крылов «Мартышка уонна ачыкьы»		Искэ аабан баран угэьэ туох туьунан этиллибитин быьаарар.	хобоонноохтук аабьы	Стр.233-235	28 02	
Автор остуоруйата							
45	Иван Федосеев «Чэрэс уонна Черес»	Суруйуу. Чэрэс ырыатын ай.	Чэрэс уонна Черес майгыларын араарар. Кинилэр тустарынан тус-туьунан кэпсиир.	Оруолунан толорторуу.	Стр.134-139	02 03	
46	П.Тобуруокап «Чацый Чаьаан»		Остуоруйаба дьон-сэрг\ туох итэьэин-быьабаьын арийбытын дакаастыыр.	Себулээбит кэрчиктэрин хобоонноохтук аахтары.	Стр.140-153	07 03	
Нууччалыгтан тылбаас							
47	Ганс Христиан Андерсен «Куьабан кусчаан»	Суруйуу.	Автор сурун санаатын арийар этиини булан аабар.Автор куьуццу уонна сааскы айылбаны ойуулуур сири булан устар, тэцнээн керер.		Стр.153-164	09 03	
48	Кылаас таьынан аабьы		Автор остуоруйаларын билэр.		Стр.236-238	14 03	

	Н.Якутскай «Ус ини-бии»						
Автор чабырбаба							
49	Тамара Петрова «Былтас сирэй», Мария Матахова «Эн сымыйа – мин сымыйа»		Чабылбах туох туунан кэпсиирин билэр.		Стр.165-168	16 03	
Драматической айымньылар							
50	Мария эверстова-Обутова. «Таба уонна Биичээн» с.168-Сценка. Куобах уеруутэ.	Оруолларынан оонньуулар	Оболор сценканы толорор, ис хобоонун ейдетер.		Стр.168-170 Стр.171-174	21 03	
4 чиэппэр							
51	Баба аттаммыта.		Остуоруйа геройдарын санааларын толору этэллэр. Сценкалары оруолларынан хобоонноохтук аабаллар.	Фронтальной.	Стр.174-176.	23 03	
52	Иван Гоголев «Хаарчаана».	Урууй конкурса	Айымньы геройдарын туунан тугу билбиттэрин , кинилэр хайдахтарын кэпсииллэр.		Стр.177-187	04 04	
Ахты							
53	Амма Аччыгыя «П.А.Ойуунускай»		Текси искэ болбойон аабары сатыыр. Биир сурбы автор тылын туунан кэпсиир.		С.188-190	06 04	
Дьубуйуу							
54	Суорун Омоллоон «Елуенэ»		Автор халлан туунан ойуулуурун кини тылыгар майгыннатан кэпсиир.	Себулээбит этиилэрин нойосуус этиити.	Стр.190-191	11 04	
55	Николай Габышев «Оо, хоту, хоту! ». Далан «Улуу тунах»		Автор туундараны туохха тэцниирин кэпсиир.Дьубуйуу тексин хобоонноохтук аабы. ХАННЫК БИЙИ ТУНАХ БИЯ ДЭНЭРИН. Текст былаанын суруйар.	Себулээбит этиилэрин усталларуонна нойосуус этэллэр.	Стр.192-193.	13 04	
56	Тумуктуур соруудах.	Учугэйдик билэр темабытыгар		Биирдиилээн.	С.194	18 04	

		Дьубуйуу суруйан керуу.					
57	Н.Е.Петров «Туьулгэнихобуйуу»	Кылаас таьынан аабы.	С.А.Зверев туьунан оболор билиэхтээхтэр. Биьиги Сунтаардар атын улуустартан уратыбыт.	Фронтальной	С.208-209	20 04	
58	Куннук Уурастыырап «Келукэчээн,», «Ынах ырыата», «Тураах ырыата»	Кылаас таьынан аабы.		Хобьонноохтук аабы	Стр.210-211	25 04	
59	«Эрэйдээх-буруйдаах эр соботох»	Кылаас таьынан аабы.	Билбэт тылларын булан ейдетуу.		Стр.211-213	27 04	
60	Далан «Уйгу Тунах ыьыа5ар»	Кылаас таьынан аабы.			Стр. 220	02 05	
61	Д.Н. Мамин-Сибиряк «Эриэн Моой»	Кылаас таьынан аабы.			Стр. 222	04 05	
62	Моисей Ефимов «Кемулук иннигэр»	Кылаас таьынан аабы.			Стр. 238	11 05	
63	Аким Кондратьев «Чабыр5ах»	Кылаас таьынан аабы.				16 06	
64	Эбии абы уруога					18 05	
65	Эбии аабы уруога					23 05	
66	Эбии аабы уруога					25 05	
67	Аабы таьымын бэрэбиэркэлээьин					28 05	
68	Сылы тумуктуур уруок					30 05	